

**TIETEELLISEN TUTKIMUKSEN
TIETOSUOJASELOSTE/-ILMOITUS
EU:n yleinen tietosuoja-asetus
12–14 artiklat
Laatimispäivä: [7.9.2021]**

Tietoa henkilötietojen käsittelystä Ankkuritoiminnan vaikuttavuus -tutkimuksessa

Ankkuritoiminnan vaikuttavuus -rekisteritutkimuksessa käytetään aineistona henkilötietoja. Tämän selosteen tarkoitus on antaa tietoa käsiteltävistä henkilötiedoista sekä siitä, mistä henkilötiedot ovat peräisin ja miten niitä käytetään tutkimuksessa. Selosteen lopussa kerrotaan tarkemmin, mitä oikeuksia rekisteröidyillä on.

Tutkimuksen rekisterinpitäjät

Helsingin yliopisto
Osoite: PL 3 (Fabianinkatu 33), 00014 Helsingin yliopisto

Yhteyshenkilö ja vastuullinen tutkija

Yhteyshenkilö tutkimusta koskevissa asioissa:
Nimi: Markus Kaakinen, vastuullinen tutkija
Tiedekunta/osasto/yksikkö: Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti
Osoite: Unioninkatu 40
Puhelinnumero: 0294120878
Sähköpostiosoite: markus.kaakinen@helsinki.fi

Tietosuojavastaavan yhteystiedot

Helsingin yliopiston tietosuojavastaavaan saa yhteyden sähköpostiosoitteesta tietosuoja@helsinki.fi.

Kuvaus tutkimushankkeesta ja henkilötietojen käsittelyn tarkoitus

Ankkuritoiminnan vaikuttavuus -rekisteritutkimus tuottaa tietoa Poliisin koordinoiman ankkuritoiminnan vaikutuksista nuorten rikoskäyttäytymiseen ja hyvinvointiin. Kerättäviä tietoja saatetaan käyttää myös Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutin rikollisuutta ja sen en-

naltaehkäisyä, ja näiden mittaamisen menetelmiä koskevaan tutkimukseen. Vaikutusten selvittämiseksi ankkuritoimintaan osallistuneiden henkilöiden intervention jälkeistä rikollisuutta ja elämäntilannetta verrataan rekisterien pohjalta muodostettuun verrokkiryhmään. Ankkuritoimintaan osallistuneet henkilöt tunnustetaan Poliisiasiain tietojärjestelmään 2000-luvulla kirjattujen alaikäisiä koskevien rikosilmoitusten perusteella. Verrokkiryhmä muodostetaan valitsemalla Tilastokeskuksen rekisterissä olevien henkilöiden joukosta ryhmä, joka muistuttaa mahdollisimman paljon arvioitaviin hankkeisiin osallistuneita henkilöitä (esimerkiksi sosiodemografisten taustatekijöiden sekä perhe- ja rikostaustan osalta). Tämä tietosuojailmoitus on osoitettu 2000-luvulla alaikäisenä rikoksesta epäiltynä olleille tai alaikäisten tekemien rikosten rikosilmoituksissa mainituille henkilöille sekä verrokkiryhmässä oleville tai aineiston muodostamisessa käytetyille henkilöille.

Tutkimuksen suorittajat

Tutkimuksessa kerättäviä tietoja käsitellään Helsingin yliopiston Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutin (KRIMO) Ankkuritoiminnan vaikuttavuus -tutkimushankkeessa. Aineistoa saatetaan käyttää myös KRIMO:n muussa nuorten rikollisuutta ja sen ennaltaehkäisyä, ja näiden mittaamisen menetelmiä koskevassa tutkimuksessa.

Mitä tietoja tutkimusaineisto sisältää

Tutkimusaineisto sisältää Poliisiasiain tietojärjestelmään 2000-luvulla kirjattuja alaikäisiä koskevia rikosilmoituksia ja näiden perusteella tunnistettujen ankkuritoiminnan asiakkaana olleiden henkilöiden henkilötunnuksia. Rikosilmoitustiedot sisältävät viranomaisien laatimia selosteosia, jotka ovat ilmoituksia kirjanneiden viranomaisten sanallisia kuvauksia kirjatuista rikostapahtumista. Selosteosien perusteella kerätään tieto niistä nuorista (henkilötunnus), jotka on ohjattu ankkuritoimintaan. Käsiteltävät rikosilmoitusten selosteosat sisältävät pseudonyymien tapauskoodin, jonka avulla KRIMON:n tietojärjestelmäasiantuntija hakee ankkuritoimintaan ohjattujen henkilöiden henkilötunnustiedon. Selosteosia käsitellään ja säilytetään erillään henkilötunnuksista. Henkilötunnuksia käytetään pelkästään aineistojen yhdistämisessä, ja niitä käsittelee pelkästään tietojärjestelmäasiantuntija.

Tutkimusaineistoon haetaan hallinnollisista rekistereistä ankkuritoiminnan asiakkaina olleiden nuorten taustatietoja (esim. ikä, sukupuoli, asuinpaikka sekä perhetausta ja kansallinen tausta) sekä tietoja poliisin tietoon tulleesta rikollisuudesta. Jotta tutkimuksen vaatimat rekisteritiedot voidaan yhdistää oikein, hankkeisiin osallistuvien henkilöiden yksiselitteinen yksilöiminen ja täten edellä mainittujen henkilötunnusten käsittely on tärkeää tutkimuksen ja Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutin laissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi (Laki kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutista, 1 §:n 2 momentti). Henkilötunnukset poistetaan varsinaisesta tutkimusaineistosta ja ne korvataan pseudonyymeillä tunnistekoodilla.

Mistä lähteistä henkilötietoja kerätään

Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti hakee ylläpitämästään Rikosten ja seuraamusten tutkimusrekisteristä tiedot 2000-luvun aikana kirjatusta alaikäisiä epäiltyjä koskevista rikosilmoituksista selosteosineen. Näistä ilmoituksista ja niiden selosteosista päättellään, ketkä rekisteröidyistä henkilöistä ovat olleet ankkuritoiminnan kohteena. Näiden henkilöiden henkilötunnukset kerätään tutkimusta varten. Aineistoon haetaan myös rekisteröityjen taustatietoja sekä tietoja poliisin tietoon tulleesta rikollisuudesta Tilastokeskuksen ylläpitämistä rekistereistä.

Arkaluonteiset henkilötiedot

Tutkimuksessa käsitellään seuraavia tietosuoja-asetuksen 9 artiklan mukaisia erityisiä henkilötietoryhmiä (eli arkaluonteisia henkilötietoja):

- Rotu tai etninen alkuperä
- Poliittiset mielipiteet
- Uskonnollinen tai filosofinen vakaumus
- Ammattiliiton jäsenyys
- Geneettiset tiedot
- Biometristen tietojen käsittely henkilön yksiselitteistä tunnistamista varten
- Terveys
- Luonnollisen henkilön seksuaalinen käyttäytyminen tai suuntautuminen

Arkaluontoisten tietojen käsittely perustuu tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 2 j kohtaan (käsittely on tarpeen tieteellisiä ja historiallisia tutkimustarkoituksia varten) sekä tietosuojalain 6 §:n 1 momentin 7 kohtaan (tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohtaa ei sovelleta tieteellistä tai historiallista tutkimusta taikka tilastointia varten tehtävään tietojen käsittelyyn).

- Tutkimuksessa käsitellään rikostuomiota tai rikkomuksia koskevia tietoja.

Rikostuomioita tai rikkomuksia koskevien tietojen käsittely perustuu tietosuojalain 7 §:n 1 momentin 2 kohtaan (tietosuoja-asetuksen 10 artiklassa tarkoitettuihin rikostuomioihin ja rikkomuksiin tai niihin liittyviin turvaamistoimiin liittyviä henkilötietoja saa käsitellä, jos niitä käsitellään tieteellistä tai historiallista tutkimusta taikka tilastointia varten).

Henkilötietojen käsittelyn kesto

Sekä Helsingin yliopiston säilyttämät että Tilastokeskuksen tietojärjestelmiin tallennettu tutkimusaineisto hävitetään, kun aineistoa ei enää tarvita tutkimuksen tekemiseen tai tutkimustulosten oikeellisuuden tarkistamiseen. Sekä Helsingin yliopiston tallentamat tiedot että Tilastokeskuksen FIONA-etäkäyttöympäristöön tallennetut tiedot hävitetään kuitenkin viimeistään vuoden 2024 loppuun mennessä.

Henkilötietojen käsittelyn oikeusperuste

Henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteena on tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan e alakohta (yleistä etua koskevan tehtävän suorittaminen). Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutin tutkimustehtävästä on säädetty Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituuttia koskevassa laissa.

Tietojen vastaanottajat

Helsingin yliopisto luovuttaa ankkuritoimintaan osallistuneiden henkilöiden henkilötunnukset Tilastokeskukselle, joka siirtää ne korkeat tietoturvastandardit täyttävään FIONA-etäkäyttöympäristöön. Tietojen käsittelystä laaditaan sopimus. FIONA-etäkäyttöympäristössä aineistoon yhdistetään tietoja Tilastokeskuksen ylläpitämistä rekistereistä. Aineiston käsittelystä laaditaan Tilastokeskuksen kanssa tietosuojasopimus.

Tietojen siirto tai luovuttaminen EU:n ja Euroopan talousalueen ulkopuolelle

Tietoja ei siirretä tai luovuteta Euroopan talousalueen ulkopuolelle.

Automatisoitu päätöksenteko

Automaattisia päätöksiä ei tehdä.

Henkilötietojen suojaus

Kerättävät henkilötunnukset tallennetaan salasanasuojatuille muistitikuille. Tutkijat eivät käsittele henkilötunnuksia, vaan niiden käsittelystä vastaa KRIMO:n tietojärjestelmäasiantuntija. Rikosilmoitusaineistoa selosteosineen säilytetään erillään henkilötunnuksista omalla salasanasuojatulla muistitikullaan. Muistitikkuja säilytetään kassakaapissa Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutin korotetun tietoturvatason ympäristössä. Tietoihin pääsy on rajattu instituutin toimitiloihin ja suojattu henkilökohtaisella käyttäjätunnuksella ja salasanalla. Tiloihin kulku on rajattu vain instituutin henkilökuntaan, ja tilat on suojattu kulunvalvonnalla ja rikosilmoitinjärjestelmällä. Vain tietojärjestelmäasiantuntija käsittelee henkilötunnuksia, eikä henkilötunnuksia sisällytetä varsinaiseen tutkimusaineistoon. Pääsy muuhun aineistoon myönnetään vain sitä arviointihankkeen tutkimustoimintaan tarvitseville

Tutkimusaineistoa käsitellään Tilastokeskuksen etäkäyttöjärjestelmässä FIONA:ssa. FIONA on tietoturvallinen ja suljettu tutkimusaineistojen käsittely-ympäristö, jossa tutkimustuloksia tai muuta materiaalia saa siirtää järjestelmästä pois vain Tilastokeskuksen tarkistusmenettelyn kautta. Käsittely-ympäristössä tutkijalla on oma tallennustila tutki-

musaineistojen, analyysitulosten ja koodien säilyttämiseksi. Tutkijat avaavat työasemaltaan suojatun etäkäyttöyhteyden Tilastokeskuksen hallinnoimalle palvelimelle verkkoyhteyden kautta.

Henkilötietoja käsitellään ja säilytetään niin, että ainoastaan niitä tutkimusta varten tarvitsevat henkilöt pääsevät tarkastelemaan tietoja.

Tietojärjestelmissä käsiteltäviä tietoja suojataan seuraavilla tavoilla:

- käyttäjätunnus salasana käytön rekisteröinti kulunvalvonta
 muu, mikä:

Miten manuaalista aineistoa suojataan: Tutkimuksessa ei kerätä manuaalista aineistoa

Suorien tunnistetietojen käsittely:

- Rekisterinpitäjä kerää henkilötiedot ilman suoria tunnistetietoja
 Suorat tunnistetiedot poistetaan analysointivaiheessa
 Aineisto analysoidaan suoraan tunnistetiedoin, koska (peruste suorien tunnistetietojen säilyttämiseksi):

Henkilötietojen käsittely tutkimuksen päättymisen jälkeen

- Tutkimusaineisto hävitetään
 Tutkimusaineisto arkistoidaan:
 ilman tunnistetietoja tunnistetiedoin

Mihin aineisto arkistoidaan ja miten pitkäksi aikaa: Aineistoa ei arkistoida.

Mitä oikeuksia rekisteröidyllä on ja oikeuksista poikkeaminen

Yhteyshenkilö tutkittavan oikeuksiin liittyvissä asioissa on tämän ilmoituksen kohdassa 1 mainittu henkilö.

Rekisteröidyn oikeudet

Tietosuojasetuksen mukaan rekisteröidyllä on oikeus:

- saada pääsy tietoihin
- oikaista tietoja
- poistaa tiedot ja tulla unohdetuksi
- rajoittaa tietojen käsittelyä
- siirtää tiedot järjestelmästä toiseen
- vastustaa tietojen käsittelyä
- olla joutumatta automaattisen päätöksenteon kohteeksi.

Rekisteröity ei kuitenkaan voi käyttää kaikkia oikeuksia kaikissa tilanteissa. Tilanteeseen vaikuttaa esimerkiksi se, millä perusteella henkilötietoja käsitellään.

Tarkempaa tietoa rekisteröidyn oikeuksista eri tilanteissa löytyy tietosuojavaltuutetun verkkosivuilta: <https://tietosuoja.fi/rekisteroidyn-oikeudet-eri-tilanteissa>

Oikeuksien soveltuminen

Jos henkilötietojen käsittely tutkimuksessa ei edellytä rekisteröidyn tunnistamista eikä rekisterinpitäjä pysty tunnistamaan rekisteröityä, oikeutta tietojen tarkastamiseen, oikaisuun, poistoon, käsittelyn rajoittamiseen, ilmoitusvelvollisuuteen ja siirtämiseen ei sovelleta, ellei rekisteröidy anna tunnistamisen mahdollistavia lisätietoja (tietosuoja-asetuksen 11 artikla).

Oikeuksista poikkeaminen

Tietosuoja-asetus ja Suomen tietosuojalaki mahdollistavat tietyistä rekisteröidyn oikeuksista poikkeamisen silloin, kun henkilötietoja käsitellään tieteellisessä tutkimuksessa ja oikeuksien toteuttaminen estäisi tai vaikeuttaisi suuresti käsittelyn tarkoitusten saavuttamista.

Tarvetta poiketa rekisteröidyn oikeuksista arvioidaan aina tapauskohtaisesti.

Valitusoikeus

Sinulla on oikeus tehdä valitus tietosuojavaltuutetun toimistoon, mikäli katsot, että henkilötietojesi käsittelyssä on rikottu voimassa olevaa tietosuojalainsäädäntöä.

Yhteystiedot:

Tietosuojavaltuutetun toimisto
Käyntiosoite: Ratapihantie 9, 6. krs, 00520 Helsinki
Postiosoite: PL 800, 00521 Helsinki
Vaihde: 029 56 66700
Faksi: 029 56 66735
Sähköposti: tietosuoja(at)om.fi